

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Joxe Lasa Gurrutxaga

*Azpeitia,
Gipuzkoa
(1923)*

Aurkibidea

Biografia

1923an jaio zen Matximentako Marturio baserrian. Aita bertakoa eta ama Paolakoa zituen, eta bederatzi anai-arreba ziren familian. Sei urterekin hasita Matximentako eskolan ibili zen 13 urterara arte; gau-eskola ere bertan izan zuen. Marturio baserrian jaio arren, errenteroak izaki, Zuanetara joan ziren bizitzera, eta, handik, Isuolara (garai batean ola izana). Otarregile lanetan aritua da, eta betidanik baserriko bizimodua ezagutu izan du. 29 urterekin ezkondu eta zazpi seme-alaba izan zituen.

Zintak

AZP-032

- **Proiektua:** Azpeitiko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Otegi, Aitziber
- **Data:** 2008-09-10
- **Iraupena:** 62 min
- **Euskarria:** MiniDV
- **Kodifikatzailea:** Oruesagasti, Ainitze

Pasarteak

1. Marturio eta Isuola baserriak

- **Erref:** AZP-032/002
- **Iraupena:** 0:03:53. **Hasi:** 00:01:51. **Bukatu:** 00:05:44

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Joxe Marturio baserrian jaio zen. Baserri txikia zen, eta errenteroak ziren. Jabeei buruz hitz egiten du. Joxek zazpi urte zituela, Isuolara joan zen familia. 10 urtez errentero bizi izan ziren baserri horretan, eta urtean 1.000 pezetako errenta ordaintzen zuten. 1941ean familiak erosi egin zuen baserria.

2. Bolintxo paperetan, Isuola auzoan

- **Erref:** AZP-032/003
- **Iraupena:** 0:01:28. **Hasi:** 00:05:44. **Bukatu:** 00:07:12

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:

Baserrriak berezko izena Bolintxo du, baina inguruetan Isuola izenez ezagutzen da. Garai batean, Bilbotik minerala ekarri eta baserrian burdina egiten zuten. Baserrriak 500 urte inguru izango dituela dio.

3. Burdina eta ikatza egiteko toki aproposa

- **Erref:** AZP-032/006
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:08:14. **Bukatu:** 00:10:14

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Ikazkinak eta txondorrak
- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Errementariak, ferratzaileak

Laburpena:

Garai batean, burdina egiten zen Isuola baserrian. Gerra ondorenean, berriz, ikatz asko egiten omen zen. Baserrria ola zen lehen, eta gisa horretako eraikinen ezaugarriak ditu: erreka ondoan, etxeak arku batzuk ditu...

4. Bederatzi senideko familia

- **Erref:** AZP-032/007
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:10:14. **Bukatu:** 00:11:54

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

<p>Bederatzi anai-arreba ziren. Anaia bat mutil koskorra zela hil zen, arropak su hartuta. Beste anaia bat, berriz, "garrotillo" izenez ezagutzen zen gaitzarekin hil zen. Gurasoek anaia zaharrenaren kargu utzi zuten Joxe.</p>

5. Zazpi seme-alaba

- **Erref:** AZP-032/008
- **Iraupena:** 0:00:45. **Hasi:** 00:11:54. **Bukatu:** 00:12:39

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Ezkonduta eta zazpi seme-alabako familia osatu zuen. Garai hartan, elizak pisu handia zuela dio; "gogor" egiten zutela.

6. 25 urte behi-esnea ekoizten

- **Erref:** AZP-032/009
- **Iraupena:** 0:02:58. **Hasi:** 00:12:39. **Bukatu:** 00:15:37

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Haragitako zein esnetako behiak izan zituen baserrian. Gurelesa esne ekoitzleen kooperatiban bazkide egin, eta 25 urte egin zituen behi-esnea ekoizten; bost esne-behi zituen. Esnea aluminiozko tanke edo depositu batean biltzen zuen, eta gero, mangera bidez zisternara pasatzen zuten. Depositua instalatzeko Aldunditik jasotako laguntzak aipatzen ditu.

7. Esnea aztertzeke, inspektorearen bisita

- **Erref:** AZP-032/010
- **Iraupena:** 0:02:12. **Hasi:** 00:15:37. **Bukatu:** 00:17:49

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Aldian behin, inspektorea baserrira joan ohi zen esnea analizatzerako. Esnearen kalitatea nola kontrolatzen zuten kontatzen du. Ez da aritu esnea dendetan edo etxez etxe saltzen.

8. Esnea: lana eta prezioaren gorabeherak

- **Erref:** AZP-032/011
- **Iraupena:** 0:01:25. **Hasi:** 00:17:49. **Bukatu:** 00:19:14

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserrria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:

Esnea saltzea errentagarriagoa zen txahalak saltzea baino. Goizean, bostetarako jaiki behar izaten zuen, seiak hamar gutxirako kamioia joaten baitzen esnea biltzera. Esnearen prezioaz hitz egiten du: litroa 4 pezetatan egon zeneko garaia gogoratzen du; Joxek lana uzterako garaian, esne litroa 12 pezetan zegoen.

9. Gurelesako bazkide izateari utzi

- **Erref:** AZP-032/012
- **Iraupena:** 0:01:34. **Hasi:** 00:19:14. **Bukatu:** 00:20:48

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Gurelesa esne-ekoizleen kooperatiban bazkide izateari utzi, eta egindako ekarpenak jaso zituela kontatzen du. Bazkide izateko baldintzei buruz hitz egiten du.

10. Esnea ondutakoan, txahalak saldu

- **Erref:** AZP-032/013
- **Iraupena:** 0:01:22. **Hasi:** 00:20:48. **Bukatu:** 00:22:10

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Txahalak jaio eta behien esnea ondo jarri bezain pronto, zortzi-hamar egunera, kentzen omen zituen txahalak. Auzoko baserritarrei saltzen zizkien. Esnea zer egoeratan zegoen jakiteko alkohol tanta bat botatzen zion. Alkohola bota eta ez bazen moztzen, behi-esnea baldintza onetan zegoen seinale.

11. Behiak zaindu beharra

- **Erref:** AZP-032/015
- **Iraupena:** 0:00:43. **Hasi:** 00:23:01. **Bukatu:** 00:23:44

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak
- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Behiak edukitzeak lana ematen du Joxeren hitzetan. Behin gaixotu zeneko pasadizoa kontatzen du.

12. Behiak jezteko makina

- **Erref:** AZP-032/016
- **Iraupena:** 0:02:42. **Hasi:** 00:23:44. **Bukatu:** 00:26:26

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Abere-hiltzea
- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Behiak jezteko makina zuen. Aurrenetakoa izan zen makinak jartzen. Hasieran, jendea makinekin mesfidatia zela dio. Behiek izaten duten errapeko min edo mamentisari buruz hitz egiten du.

13. Alpapa

- **Erref:** AZP-032/018
- **Iraupena:** 0:01:48. **Hasi:** 00:27:33. **Bukatu:** 00:29:21

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Lurra lantzea

Laburpena:

Alpapa maiatzeko aurreneko egunetan sartzen zuten. Astoa, atzean gurdia zuela, erabili ohi zuten alpapa kargatzeko. Lehenengo urtean, gutxi ematen omen du alpapak; sustraiak ez baitu indarrik izaten.

14. Gari-jotzea, San Inazio ondorenean

- **Erref:** AZP-032/019
- **Iraupena:** 0:01:29. **Hasi:** 00:29:21. **Bukatu:** 00:30:50

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Garia

Laburpena:

Makinarik ez zegoen garaian, garia losa batzuen kontra jotzen zuten. Gero, makinekin hasi zirenean, auzolanean egiten zuten. Gari-jotzea abuztuan egiten zen, San Inazio ondorenean.

15. Amaren ogi "ederra"

- **Erref:** AZP-032/020
- **Iraupena:** 0:00:49. **Hasi:** 00:30:50. **Bukatu:** 00:31:39

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Joxeren amak ogi "ederra" egin ohi zuen. Otarrea bete ogi egin ohi zuen: zortzi egunerako ogia. Aurreneko hiru egunetan ogia ona egoten zen, baina zortzigarren egunerako lehortu egiten zen, gogortu egiten zen.

16. Buztinazko labea

- **Erref:** AZP-032/021
- **Iraupena:** 0:01:32. **Hasi:** 00:31:39. **Bukatu:** 00:33:11

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura

Laburpena:

Baserrian buztinaz egindako labea zeukaten. 1935ean egin zuten labea. Labea nola egin zuten azaltzen du.

17. Ogia eta labean erretako artoa

- **Erref:** AZP-032/022
- **Iraupena:** 0:00:39. **Hasi:** 00:33:11. **Bukatu:** 00:33:50

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Larunbatetan egin ohi zuen Joxeren amak ogia. Artoa ere erretzen zuten labean, esnearekin jateko; arta-zopak egiteko. Gerra ondorenean talo asko egiten zen.

18. Auzoko errota

- **Erref:** AZP-032/023
- **Iraupena:** 0:02:34. **Hasi:** 00:33:50. **Bukatu:** 00:36:24

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:

<p>Auzoan zegoen errota bati buruzko istorioa kontatzen du. Errotariak alea ehotzeagatik hainbesteko bat kentzen zien. Ehuneko horri laka esaten zitzaion.</p>

19. Errezil sagarra eta sagardoa

- **Erref:** AZP-032/024
- **Iraupena:** 0:03:03. **Hasi:** 00:36:24. **Bukatu:** 00:39:27

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Sagardogintza

Laburpena:

Bi sagasti on zituzten. Errezil sagarra sagar gazia izaten zen. 3.000 eta 4.000 mila kilo sagar artean biltzen zituzten. Kolkora biltzen zituzten sagarrak kasaka batzuekin. Urriaren azkenetan jaso ohi zuten sagarra. Matxinbentako dolare bakarra Isuolan zegoen, eta, beraz, sagardo ugari egiten zuten bertan.

20. Sagardoaren gozoa

- **Erref:** AZP-032/025
- **Iraupena:** 0:00:49. **Hasi:** 00:39:27. **Bukatu:** 00:40:16

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Sagardogintza

Laburpena:

Sagarra nola jotzen zuten azaltzen du. Frutaren zukuari muztioa esan ohi zaio, eta gozoa izaten da. Otorduetan sagardoa edan ohi zuten. Sagardoa botilaratu egiten zuten. Botilak eta kortxoak Azpeitian erosi ohi zituzten.

21. Otarregintza, etxekoan ofizioa

- **Erref:** AZP-032/026
- **Iraupena:** 0:00:36. **Hasi:** 00:40:16. **Bukatu:** 00:40:52

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak

Laburpena:

Aitari laguntzen, haren pintxe gisa hasi zen Joxe saskiak egiten. Joxeren aitona ere otarregilea zen.

22. Saskigintza

- **Erref:** AZP-032/027
- **Iraupena:** 0:02:22. **Hasi:** 00:40:52. **Bukatu:** 00:43:14

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua

- Lanbideak » Antzinako lanbideak

Laburpena:

Saskiak nola egiten diren azaltzen du. Zumitzak nola ateratzen diren, saskiari forma nola ematen zion... Lanerako zer tresna erabiltzen zituen ere kontatzen du.

23. Motorra eta automobila

- **Erref:** AZP-032/029
- **Iraupena:** 0:00:40. **Hasi:** 00:43:22. **Bukatu:** 00:44:02

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Autoak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Bizikletak eta motorrak

Laburpena:

1953an ezkondu, eta handik bi urtera motorra erosi zuen. Geroago, vespa ekarri zuen. Eta beranduago, berriz, automobila erosi zuen, baina etxean inork ez zuen gidatzeko baimenik. Lehenengo, semeak atera zuen baimena, eta Joxek, gero.

24. Azpeitirako joera

- **Erref:** AZP-032/030
- **Iraupena:** 0:00:32. **Hasi:** 00:44:02. **Bukatu:** 00:44:34

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Baserria vs. Kalea

Laburpena:

Isuola baserria Azpeitiko partean dago, eta Azpeitirako joera izan dute familian. Isuola atariko errekak egiten du Matxibentako lurren muga: alde bateko baserriak Beasainen daude, eta bestekoak, berriz, Azpeitian.

25. Orbelak bidea estali

- **Erref:** AZP-032/031
- **Iraupena:** 0:00:38. **Hasi:** 00:44:34. **Bukatu:** 00:45:12

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak

Laburpena:

Errepideak asko hobetu dira urteekin. Lehen udazkenean orbel gainean ibili ohi zirela dio.

26. Eskolara "tarteka"

- **Erref:** AZP-032/033
- **Iraupena:** 0:03:30. **Hasi:** 00:45:32. **Bukatu:** 00:49:02

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Dotrina

Laburpena:

Matxinbentako eskolan ibili zen. Elizaren kontra dago oraindik ere eraikina. Baserriko lanetan lagundu behar izaten zuen, eta ez zen beti joaten eskolara. Denborarekin, gogo gabetu egin zela dio. 13 urtera arte, eskolara "tarteka" joaten zela dio. Maisu asko pasatu ziren Matxinbentatik, erdaldunak gehienak. Gau-eskolan ere ibili zen. Dotrina apaizek ematen zuten.

27. Gerra garaiko oroitzapenak

- **Erref:** AZP-032/034
- **Iraupena:** 0:03:32. **Hasi:** 00:49:02. **Bukatu:** 00:52:34

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

Gerra garaiko oroitzapenak kontatzen ditu. Gerra piztu eta bi egunera, komunistak Matxinbentatik pasatu omen ziren. Egunero albistiren bat izaten omen zen. Irratiak eta eskopetak konfiskatu zituzten Matxinbentan.

28. Gerra garaiko oroitzapenak II

- **Erref:** AZP-032/035
- **Iraupena:** 0:04:34. **Hasi:** 00:52:34. **Bukatu:** 00:57:08

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Gerra garaiko oroitzapenak kontatzen ditu. Santio egunean, Murumendira joan zen Joxe zerbait ikusteko asmotan. Santa Ana egunean, berriz, Beasain aldetik ihesi jende andana bildu omen zen Matxinbentan. Handik bi egunera, zubiak bota omen zituzten.

29. Gerra ostean taloa eta esnearekin salbu

- **Erref:** AZP-032/036
- **Iraupena:** 0:04:52. **Hasi:** 00:57:08. **Bukatu:** 01:02:00

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Gerra ostean, ez zuten goserik pasa baserrian. Taloa eta esnea nahikoa izaten zuten. Txerria ere bazuten, eta ez zuten txerrikirik falta izaten. Garia kendu egiten zien "junta de abastos" delakoak.

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkarte

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com